

WERKEN MET BABY'S

COLOFON

Boom beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur: Marjolein van den Hof

Titel: Werken met baby's

ISBN: 978 90 3725 303 0, maakt deel uit van pakket: 978 90 3725 343 6

Eerste druk/vijfde oplage

© 2019

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUDSOPGAVE

1. WERKEN MET DIT KEUZEDEEL	4
2. SOCIAAL-EMOTIONEEL	6
3. COGNITIEF	11
4. TAAL	16
5. FYSIEK	21
6. VERZORGING	26
7. UITDAGING	32

DIGITALE LEEROMGEVING

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig. Bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Dit icoontje verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

WERKEN MET BABY'S

Dit keuzedeel gaat over de manieren waarop je als pedagogisch medewerker, in je dagelijks werk met kinderen van 0-2 jaar, gericht aandacht kunt hebben voor de behoeften van ieder individueel kind. Je vergroot in dit keuzedeel je vakkennis en vaardigheden op het gebied van pedagogiek, de ontwikkeling van baby's en de verzorging van de kinderen op de babygroep. Ook leer je hoe je ouders kunt informeren over de ontwikkeling van hun kind en hun vragen kunt beantwoorden.

 Bekijk het filmpje. Iedere baby is anders. Daarom zorg je ervoor dat je iedere baby de aandacht geeft die past bij zijn behoeften.

LEERDOELEN

1. Je kunt ouders/verzorgers informeren over de brede ontwikkeling en het welbevinden van de baby.
2. Je hebt kennis van de ontwikkeling van baby's.
3. Je hebt kennis van passende spel- en ontwikkelingsmaterialen.
4. Je weet wat aandachtspunten zijn bij de verzorging van baby's.
5. Je kunt afstemmen op het individuele ritme van iedere baby.
6. Je kunt structuur, herkenbaarheid en veiligheid bieden aan baby's.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*
Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten, deze opdrachten herken je aan .

De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:

- een stripverhaal waarin de verschillende ontwikkelingsfasen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van baby's en daarbij passende begeleidingsstijlen naar voren komen
- een overzicht van geschikt spel materiaal voor baby's van 0-2 jaar
- drie verschillende boeken die je op een interactieve manier kunt voorlezen
- een map met drie tot vijf uitgewerkte sensopathische en sensomotorische activiteiten
- twee instructiekaarten over handelingen met betrekking tot de verzorging.

- *Test je kennis*
Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.
- *Uitdaging*
Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe. En hier word je op beoordeeld.
Je ontwerpt een dagschema voor de babygroep waarin alle ontwikkelings- en aandachtsgebieden naar voren komen. Daarnaast werk je een presentatie voor een ouderavond uit, waarin je vertelt hoe er wordt gewerkt op jouw babygroep.
- *Theorietoets*
Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.

Baby's doorlopen verschillende fasen in hun **sociaal-emotionele ontwikkeling**. De belangrijkste basis voor de sociaal-emotionele ontwikkeling is een positieve gehechtheidsrelatie met ouders en andere betekenisvolle volwassenen. Deze relatie geeft een kind een veilig en vertrouwd gevoel. Om een hechte relatie met een kind op te bouwen, is het belangrijk dat je als pedagogisch medewerker de emotionele verzorging en begeleiding afstemt op wat een kind op een bepaald moment nodig heeft. Dat vraagt vaardigheden van jou om signalen van baby's goed op te merken en hierop adequaat te reageren, passend bij de ontwikkelingsfase waarin het kind zich op dat moment bevindt.

AAN HET EIND VAN DIT HOOFDSTUK

1. kun je beschrijven hoe je de kinderen op de babygroep kunt begeleiden op het niveau dat bij het kind past, aansluitend bij de verschillende fasen van de sociaal-emotionele ontwikkeling
2. kun je beschrijven welke fasen kinderen van 0-2 jaar doorlopen op het gebied van hun sociaal-emotionele ontwikkeling en de specifieke mijlpalen in deze fasen noemen
3. kun je benoemen op welke manieren baby's contact maken met volwassenen, hoe baby's en dreumesen contact maken met leeftijdsgenoten, en hoe je deze interacties kunt stimuleren
4. kun je uitleggen hoe je eigen lichaamstaal en je gemoedstoestand een rol spelen bij het begeleiden van jonge kinderen.

Je stimuleert de interactie tussen baby's.

THEORIEBRON VAN BABY TOT PEUTER

In hun eerste twee levensjaren ontwikkelen kinderen zich razendsnel. Een hulpeloze baby wordt in korte tijd een ondernemende peuter. Jonge kinderen leren van volwassenen door hen te observeren en hen na te doen. Ze leren ook ontzettend veel door te spelen. Baby's gebruiken in hun spel vooral hun **zintuigen**. Later leren ze ook door met allerlei voorwerpen te spelen en te experimenteren, en door de ruimte om hen heen te verkennen.

OPDRACHT 1 Zichtbare ontwikkeling

Baby's en dreumesen leren veel door te spelen. Ze ontwikkelen hun vaardigheden en ontdekken de wereld spelenderwijs. Wat eenvoudig spel lijkt, is vaak een manier om de wereld om hen heen steeds beter te leren begrijpen.

- a. Bestudeer de informatie op de website.
- b. Observeer een kind van tussen 0 en 2 jaar of bekijk een filmpje van een kind van deze leeftijd. Beschrijf wat je dit kind ziet doen. Is er sprake van spel bij dit kind? Licht je antwoord toe.

OPDRACHT 2 Babyfoto's

Bekijk een aantal foto's van jezelf uit de periode dat je tussen de 0 en 2 jaar was. Gebruik foto's van verschillende momenten en verschillende leeftijden, zodat je een beeld krijgt van je eigen ontwikkeling in je babytijd.

Beschrijf wat je op de verschillende foto's ziet met betrekking tot:

- sociale en emotionele ontwikkeling
- cognitieve ontwikkeling
- taalontwikkeling
- fysieke ontwikkeling
- de manier waarop je door je ouders of andere volwassenen werd verzorgd.

Let op!

Als je geen eigen foto's bij de hand hebt, mag je ook foto's van iemand anders gebruiken of foto's in tijdschriften of op internet opzoeken. Zolang je maar een aantal foto's hebt die een beeld schetsen van de ontwikkeling van een kind van 0-2 jaar.

OPDRACHT 3 Hechting en sociaal-emotionele ontwikkeling

De belangrijkste basis voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van baby's is een veilige gehechtheidsrelatie.

Beschrijf hoe jij een positieve band met een nieuw kindje op de babygroep kunt opbouwen:

- Wat doe je?
- Waar let je op?
- Wat doe je juist bewust niet?
- Enzovoort.

Je kunt hierbij de websites gebruiken.

OPDRACHT 4 Fasen sociaal-emotionele ontwikkeling

Kinderen van 0-2 jaar doorlopen verschillende fasen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling.

Maak een tijdlijn en geef daarop deze fasen weer. Je kunt hierbij de website en het stappenplan gebruiken.

OPDRACHT 5 Mijlpalen sociaal-emotionele ontwikkeling

De sociaal-emotionele ontwikkeling kent een aantal belangrijke mijlpalen.

Maak een tijdlijn waarin je deze mijlpalen aangeeft. Je kunt hierbij de websites en het stappenplan gebruiken.

OPDRACHT 6 Eenkennigheidsfase

De eenkennigheidsfase of verlatingsangst is een van de mijlpalen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van een baby.

In hoeverre speelt de eenkennigheidsfase een rol bij de opvang op de babygroep? Waar moet je in deze fase goed op letten? Je kunt hierbij de website gebruiken.

OPDRACHT 7 Passende begeleiding

Als pedagogisch medewerker begeleid je ieder individueel kind op een passende manier, op het niveau dat bij het kind past, aansluitend bij de verschillende fasen van de sociaal-emotionele ontwikkeling.

- a. Wat zijn jouw sterke kanten als het gaat om het inspelen op behoeften van baby's? Welke persoonskenmerken of karaktereigenschappen helpen je daarbij? Je kunt hierbij de website gebruiken.
- b. Het is niet altijd even makkelijk om in te spelen op de behoeften van ieder individueel kind. Beschrijf wat jij daarin lastig vindt en wat jouw minder sterke kanten zijn; met welke karaktereigenschappen van een kind of met welk gedrag van een kind heb jij moeite?

Verwerk dit in een kort ontwikkelplan waarin je beschrijft hoe je aan je minder sterke kanten kunt werken. Wat wil je nog leren en op welke manier kun je dat leren?

THEORIEBRON SOCIALE INTERACTIE

Een belangrijk onderdeel van de sociale ontwikkeling is contact maken met anderen en sociale **interactie** hebben met anderen. Dat begint al heel veel vroeg als baby's glimlachen als reactie op andere mensen. Gaandeweg richt het lachen zich specifiek op de ouders en andere bekenden van het kind.

Rond de leeftijd van 1 jaar begint een baby steeds meer contact te zoeken met andere mensen en kinderen. Er ontstaan dan eenvoudige interacties met andere kinderen.

OPDRACHT 8 Interactie

- a. Zoek minstens twee filmpjes waarin je duidelijk kunt zien hoe een baby contact maakt met volwassenen. Noteer de website en eventueel de titel van de filmpjes.

- b. Zoek minstens twee filmpjes waarin je duidelijk kunt zien hoe baby's contact maken met leeftijdsgenoten. Noteer de website en eventueel de titel van de filmpjes.

- c. Als pedagogisch medewerker kun je de interactie tussen jouzelf en een kind, of tussen kinderen onderling, stimuleren. Zo leer je kinderen sociale vaardigheden zoals contact maken en samenspelen.

Hoe kun je de interactie tussen jou en een kind stimuleren of vergroten? Bedenk drie manieren. Je kunt hierbij de website gebruiken.

- d. Hoe kun je het contact tussen kinderen op de babygroep stimuleren of vergroten? Bedenk drie manieren.
- e. Hoe kun je samenspel stimuleren en bevorderen? Bedenk drie manieren.

OPDRACHT 9 Sfeer en stemming

Jonge kinderen zijn zeer gericht op gezichtsuitdrukkingen en andere non-verbale communicatie omdat ze gesproken taal nog niet (voldoende) begrijpen.

- a. Verzamel drie tot vijf afbeeldingen van mensen met verschillende gezichtsuitdrukkingen. Beschrijf wat je ziet en wat dat bij jou oproept.

Wissel vervolgens je afbeeldingen uit met een aantal medestudenten en vraag hen ook te beschrijven wat ze zien en wat dat bij hen oproept. Beschrijf de overeenkomsten en de verschillen tussen jullie interpretaties en gevoelens.

- b. Bekijk het filmpje. Baby's voelen emoties, positief en negatief, haarfijn aan. Ze zijn heel gevoelig voor deze emoties. Hoe kun je dit gebruiken bij de begeleiding van baby's?

- c. Ga naar de websites en lees de informatie. Uit onderzoek blijkt dat baby's heel gevoelig zijn voor stress bij bijvoorbeeld hun moeder. Het is zelfs zo dat baby's deze stress overnemen.

Stel, een moeder komt iedere ochtend erg gestrest de groep binnen hollen, drukt een huilend kindje in je armen en loopt snel weg omdat ze bijna te laat is voor haar werk. Wat zou jij doen?

- d. Het is belangrijk dat je je bewust bent van je gemoedstoestand en de invloed daarvan op het kind. En dat je manier van doen overeenkomt met wat je denkt en voelt.

Wat zou je doen als je ruzie hebt gehad met iemand vlak voordat je aan het werk gaat op de babygroep? Of als je een gesprek hebt gehad met een ouder waardoor je heel onzeker of verdrietig bent als je aan het werk gaat op de babygroep?

OPDRACHT 10 Stripverhaal [BP]

Je weet nu meer over de sociaal-emotionele ontwikkeling van baby's en over de belangrijke mijlpalen in deze ontwikkeling. Ook weet je hoe je je begeleiding kunt afstemmen op de verschillende fasen waarin een baby zich bevindt.

- a. Maak een stripverhaal over:
- de verschillende sociaal-emotionele ontwikkelingsfasen van kinderen van 0-2 jaar
  - de daarbij passende begeleidingsstijl.

Je kunt hierbij het stappenplan gebruiken.

- b. Beoordeel jezelf. Zet een kruisje in de kolom die voor jou klopt.

BEOORDELING	👍	👎
Ik heb de eerste adaptatiefase, de eerste socialisatiefase en de eerste individuatiefase in het stripverhaal verwerkt.		
Ik heb de verschillende fasen op een duidelijke manier weergegeven.		
Ik heb de passende begeleidingsstijlen in het stripverhaal verwerkt.		
Ik heb mijn persoonlijke begeleidingsstijl in het stripverhaal verwerkt.		

BEGRIPPEN

Interactie

Op elkaar reageren.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Ontwikkeling van de eigen persoonlijkheid van een kind, onder meer op het gebied van zelfbeeld, temperament, emoties en het omgaan met anderen.

Zintuigen

Organen waarmee je waarneemt: oren (horen), tong (proeven), neus (ruiken), huid (voelen), ogen (zien).

OPDRACHT 11 Test je kennis

Doe nu een kennistest. Zo kom je erachter of je genoeg kennis in huis hebt over de theorie.

- Wat gebruiken baby's vooral in hun spel?
- Wat is een belangrijk onderdeel van de sociale ontwikkeling?
- Wat vormt de eerste interactie van een baby met andere mensen?

Het brein van een baby is nog lang niet af bij de geboorte. Warmte, liefde, aandacht en opgroeien met positieve sociale interacties biedt het babybrein de mogelijkheid om zich optimaal te ontwikkelen. Het brein van een baby die voldoende geprikkeld en uitgedaagd wordt, legt ontelbaar veel sterke hersenverbindingen aan. Ouders en verzorgers, ook jij als pedagogisch medewerker, hebben dus een grote invloed op de ontwikkeling van het babybrein.

AAN HET EIND VAN DIT HOOFDSTUK

1. kun je een overzicht geven van geschikte spel- en ontwikkelingsmaterialen die je kunt inzetten in de verschillende ontwikkelingsfasen van baby's van 0-2 jaar
2. kun je beschrijven hoe spel- en ontwikkelingsmateriaal bijdraagt aan de ontwikkeling van de cognitieve, taal-, fijne en grove motorische, zintuiglijke en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de baby in de leeftijdsfase van 0-2 jaar
3. kun je uitleggen hoe je de ontwikkelingsbehoefte van het individuele kind kunt signaleren en hoe je daar op een professionele manier op kunt reageren met passende spel- en ontwikkelingsactiviteiten.

Je biedt ieder kind spelmaterialen aan die passen bij zijn ontwikkeling.

THEORIEBRON DE ONTWIKKELING VAN HET BABYBREIN

In de eerste jaren van zijn leven gaat de ontwikkeling van een kind razendsnel. Het brein legt ontelbaar veel nieuwe verbindingen aan. En zodoende is een kind in staat om voortdurend nieuwe dingen te leren. De verbindingen in het brein komen tot stand door positieve ervaringen. Een baby koesteren, knuffelen troosten en liefdevol opvoeden is dus de belangrijkste basis voor een baby om zich te ontwikkelen.

De ontwikkeling van het babybrein is een natuurlijk proces. Als ouder of opvoeder hoef je de baby alleen maar positief te stimuleren en te volgen. Baby's gaan zelf op onderzoek uit en reageren daarbij op jouw reactie. Ze leren van sociaal contact.

Daarnaast zijn er vijf manieren waarop een baby leert:

- door te ervaren
- door zijn zintuigen te gebruiken
- door herhaling
- door het imiteren van anderen
- door te spelen.

Leren door te doen

Een baby leert bijna iedere dag wel iets nieuws van de ervaringen die hij opdoet. Zelf dingen doen en dingen ervaren leren de baby hoe de wereld om hem heen in elkaar zit. Jonge baby's leren vooral met hun zintuigen:

- door te kijken
- door te voelen
- door te horen
- door te ruiken
- door te proeven.

Herhaling van activiteiten geeft een baby houvast en duidelijkheid in de voor hem onbekende wereld. Baby's kijken voortdurend naar wat anderen doen en hoe ze dat doen. Ze leren van de mensen om hen heen, vooral door ze te imiteren. Al deze leerprocessen verlopen vooral spelenderwijs.

OPDRACHT 1 Ontwikkeling babybrein

Ga naar de website en bekijk het filmpje. Geef daarna van iedere stelling hierna of deze waar is en motiveer je antwoord.

STELLING	WAAR	NIET WAAR	MOTIVATIE
De cognitieve ontwikkeling van baby's kun je stimuleren door hen van alles zelf te laten ontdekken.			
Om de cognitieve ontwikkeling van een baby te stimuleren moet je altijd doordacht educatief speelgoed gebruiken.			

STELLING	WAAR	NIET WAAR	MOTIVATIE
Als je werkt op een babygroep moet je zo veel mogelijk aandacht hebben voor de individuele behoeften van baby's op de groep.			

OPDRACHT 2 Babybrein tekenen

Teken het brein of het hoofd van een baby. Geef daarbij minimaal zes aspecten aan die van invloed zijn op de ontwikkeling van het babybrein. Je mag alles tekenen, of een combinatie van tekening en tekst maken.

THEORIEBRON ONTWIKKELINGSFASEN EN SPEL

Baby's van 0-4 maanden kunnen zichzelf nog niet verplaatsen en zijn voor hun spel dus afhankelijk van volwassenen. Omdat baby's veel zorg nodig hebben, kan het lastig zijn om tijd te vinden voor ontwikkelingsgerichte activiteiten. Die activiteiten kun je echter heel goed aanbieden tijdens de verzorging. Rustig tegen de baby praten bij alles wat je doet, leert een kind taal. Een liedje zingen en reageren op het gebrabbel van het kind ook. Tegelijkertijd maak je zo contact met het kind. Spelletjes die het lichaamsbesef stimuleren zijn ook heel waardevol. Speel regelmatig met de handjes en voetjes van de baby. Open en sluit bijvoorbeeld heel zachtjes de handjes, laat de baby je vinger vastgrijpen. Of beweeg de handjes en voetjes langzaam heen en weer.

Omrollen

Zodra een baby zich kan omrollen – dat is meestal rond de leeftijd van 4-6 maanden – wordt zijn wereld ineens een stuk groter. Je kunt het omrollen van een baby stimuleren door hem regelmatig op zijn buik te leggen. De baby zal dan steeds vaker zijn armen gaan gebruiken om zichzelf omhoog te duwen, en zo uiteindelijk ook omrollen. Doordat hij zich uiteindelijk kan omrollen van zijn buik naar zijn rug, en ook weer terug, kan hij zich een heel klein beetje verplaatsen. Nu kun je de baby stimuleren speeltjes te pakken die net buiten zijn bereik zijn.

Zitten en kruipen

Rond de leeftijd van 7-9 maanden kunnen baby's zelfstandig zitten en beginnen veel baby's te kruipen. De baby krijgt steeds meer aandacht voor zijn omgeving en zijn wereld wordt nu snel groter. Op deze leeftijd ervaart en leert de baby steeds meer dat zijn eigen gedrag effect heeft op de buitenwereld. Een uitdagende omgeving wordt steeds belangrijker. Natuurlijk moet die omgeving veilig zijn voor de baby.

De eerste stapjes

Tussen 8 en 12 maanden gaan baby's zich overal aan optrekken en rond de leeftijd van 12 maanden gaan sommige kinderen al hun eerste stapjes zetten. Nu kan de baby overal zelf op zoek gaan naar nieuwe ervaringen. Maar jouw begeleiding, ondersteuning en stimulering daarbij zijn ontzettend belangrijk.

Dreumes

Dreumesen (van 1-2 jaar) leren nog steeds door te ervaren, en ontdekken de wereld spelenderwijs. Maar zij leren ook gericht door educatief en ontwikkelingsgericht spel en speelgoed.